

[RELACJA + ZDJĘCIA] Jean-Luc Marion: Obchodząc metafizykę

W jaki sposób dotrzeć do sakramentalności zwykłych rzeczy, do sakramentalności świata? Odpowiedź na to pytanie jawi się jako pierwszy i ostateczny warunek wszelkich prób osiągnięcia poetyki sakramentalnej, a co więcej, liturgii sakramentalnej, zbliżającej się do Boga w odniesieniu do boskości i tego, co boskie. W naszych czasach, w epokowym momencie „końca metafizyki”, głównym powodem, dla którego nie możemy sprawować tej sakramentalności jest prymat pojęcia przedmiotu. Metafizyka ostatecznie przekształciła wszystko – każdą rzecz – w przedmiot. Dlatego właśnie musimy wyjść poza metafizykę, aby dotrzeć do sakramentalności rzeczy, zarówno małych, jak i wielkich, skończonych i nieskończonych – mówił Jean-Luc Marion podczas środowego wykładu na uniwersytecie Angelicum.

W środę, 8 listopada odbył się kolejny wykład z cyklu wykładów Janopawłowych organizowanych przez Instytut Kultury św. Jana Pawła II na uniwersytecie Angelicum. Prelekcję zatytułowaną „Obchodząc metafizykę” wygłosił prof. Jean-Luc Marion.

Relacja między myślą chrześcijańską a metafizyką jest problematyczna. Chrześcijaństwo nie może, z jednej strony, być utożsamione z jakąkolwiek doktryną bycia (jako że Bóg *jest* w inny sposób, niż *są* inne rzeczy), z drugiej zaś nie może uznać, że z tego samego względu myśl metafizyczna jest mu zbędna – przyjmując, że *bycie* Boga jest tak

radycznie odmienne, że wymyka się konceptualizacji. Czy współczesna metafizyka może dziś stać się fundamentem dla myśli teologicznej? Prof. Marion odpowiada na to pytanie przecząco; o ile dawni teologowie mogli z zaufaniem oprzeć się na istniejących w ich czasach doktrynach metafizycznych, dziś ten związek zdaje się znacznie bardziej wątpliwy.

W nowożytnej filozofii sam termin *metafizyka* stał się podejrzany, zastępowany przez filozofów różnymi synonimami, określeniami opisowymi i neologizmami, takimi jak *filozofia transcendentalna*, *ontologia*, *system* czy *teoria wiedzy*. W pismach współczesnych filozofów można znaleźć szereg zarzutów formułowanych przeciwko metafizyce jako takiej, rozwijających lub przekraczających znacznie krytykę zawartą w pismach Kierkegaarda, Marksa czy Nietzschego. Co więcej, zarzuty te okazały się trudne do odparcia, muszą je uwzględnić także współcześni orędownicy powrotu do metafizyki. Czy możliwe jest zatem inne ujęcie metafizyki, nieunikłane w aporie i redukcje, w które nieuchronnie staczała się metafizyka historyczna?

Omówiwszy podejmowane dotąd próby – m.in. przez Bretona, Levinasa, Brague'a czy Ursa von Balthasara – prof. Marion zauważa, że pozostaje jeszcze jedna przestrzeń realizacji współczesnej metafizyki, zredukowanej do jej potencjału transgresyjnego; zgodnie z pierwszym członem samej nazwy, uwzględniającej ową funkcję przekraczania: *meta*. Czy tak rozumiana metafizyka może jednak być w jakiś sposób użyteczna? Zdaniem prof. Mariona, byłaby to bardzo ograniczona użyteczność. Stąd zaleca on, by myśl chrześcijańska na swój sposób *obeszła* metafizykę, podobnie jak żeglarz opływa przylądek, by wypłynąć na szeroki ocean.

W jaki sposób może tego dokonać? Prof. Marion dochodzi do tego, rozważywszy kwestie relacji „cudu” oraz „praw natury” w ich tradycyjnym ujęciu oraz tegoż ujęcia krytyk. Zatem, jak podkreśla, pierwszą granicą, którą myśl chrześcijańska powinna zakwestionować, jest ta między tym, co możliwe, a tym, co niemożliwe – a tym samym pojęcia przedmiotu, owego *ens* rozumianego jako to, co istnieje, ponieważ jest możliwe – a co nie mogłoby istnieć, gdyby było niemożliwe. W świetle objawienia chrześcijańskiego wiadome jest, że dla Boga nie ma rzeczy niemożliwej. Znosi On to rozróżnienie, sprawiając, że *niemożliwe* staje się.

Nie oznacza to jednak, że myśl chrześcijańska neguje zasady logiki – raczej pokazuje, w jaki sposób można wykroczyć poza te prawidła, pozostając jednak w przestrzeni sensu. W sukurs przychodzą rozważania Blaise'a Pascala, który rozpoznał znaczenie łaski i miłosierdzia jako podwaliny wszelkiego myślenia, które ma prawo mienić się chrześcijańskim. Dychotomia „możliwe-niemożliwe” ustępuje tu kwestii, jak twierdzi Pascal, nieskończenie ważniejszej: kochać czy nie kochać. Gramatyka filozofii zostaje zastąpiona przez gramatykę miłosierdzia, a *umiłowanie mądrości* – mądrości miłowania.

Zachęcamy do odsłuchania całości wykładu prof. Mariona na kanale Youtube:

JP2 Lectures // Jean-Luc Marion: "Going around metapl

Angelicum

Watch on

Fot. *Stefano Dal Pozzolo*

Prof. Jean-Luc Marion (ur. 3 lipca 1946 r.) to francuski filozof, fenomenolog i teolog rzymskokatolicki. Pełnił funkcję profesora na Sorbonie i Uniwersytecie w Chicago. Nagrodzony Grand Prix du Philosophie de l'Académie Française w 1992 roku, Nagrodą Karla Jaspersa w 2008 roku oraz Nagrodą Ratzingera w 2020. Jean-Luc

Marion jest byłym uczniem Jacques'a Derridy, którego twórczość czerpie z teologii patrystycznej i mistycznej, fenomenologii i filozofii współczesnej. W listopadzie 2008 roku Akademia Francuska uhonorowała go tytułem „nieśmiertelny”. Zajął wówczas 4 miejsce, które poprzednio piastował zmarły kardynał Jean-Marie Lustiger. Do jego licznych książek należą *Bóg bez bycia* (1991), *Prolegomena to Charity* (2002) i inne.

***

Comiesięczne otwarte wykłady Janopawłowe wygłaszane przez uczonych z całego świata są organizowane przez Instytut Kultury św. Jana Pawła II na wydziale Filozofii Papieskiego Uniwersytetu św. Tomasza z Akwinu – *Angelicum* w Rzymie, rzymskiej *Alma Mater* Karola Wojtyły. Celem cyklu „JP2 Lectures” jest **refleksja nad najważniejszymi problemami współczesnego Kościoła i świata** biorąca za punkt odniesienia życie i myśl Jana Pawła II.

*

Instytut Kultury św. Jana Pawła II jest interdyscyplinarną instytucją naukowo-dydaktyczną powołaną na Wydziale Filozofii Papieskiego Uniwersytetu św. Tomasza z Akwinu (*Angelicum*) w Rzymie w stulecie urodzin Jana Pawła II. Misją Instytutu jest refleksja nad najważniejszymi problemami współczesnego Kościoła i świata inspirowana życiem i myślą św. Jana Pawła II. Celem Instytutu jest więc nie tylko badanie dorobku Wielkiego Papieża, ale również myślenie

wraz z nim o najważniejszych sprawach kultury duchowej, a więc np. solidarności, miłosierdziu, sztuce chrześcijańskiej, miejscu Kościoła we współczesnym świecie czy kryzysie duchowym Europy.

Instytut jest współprowadzony przez Fundację Świętego Mikołaja (wydawcę Teologii Politycznej) i w całości finansowany przez prywatnych darczyńców z Polski. Zapraszamy serdecznie do ich grona!

[KLIKNIJ](#) i dołącz do grona fundatorów Instytutu Kultury Św. Jana Pawła II w Rzymie

[Myśląc z Janem Pawłem II. Relacja z inauguracji Instytutu Kultury św. Jana Pawła II w Rzymie](#)

[List Papieża Franciszka na inaugurację Instytutu Kultury św. Jana Pawła II w Rzymie](#)

[Myśl Jana Pawła II jest zbyt ważna, by zamknąć ją w muzeum. Przemówienie Dariusza Karłowicza na inauguracji Instytutu Kultury św. Jana Pawła II](#)

[Otwieramy „akademicki pomnik” dla św. Jana Pawła II. Rozmowa z rektorem Angelicum o. Michałem Paluchem OP](#)

Dariusz Karłowicz zaprasza do wspólnego budowania Instytutu Kultury
Św. Jana Pawła II